

KARL MARX

Contribuții la critica economiei politice ²⁰³

Prefață

Consider sistemul economiei burgheze în ordinea următoare: **capitalul, proprietatea funciară, munca salariată, statul, comerțul exterior, piața mondială.** În primele trei rubrici cercetez condițiile economice de existență ale celor trei clase mari în care se împarte societatea burgheză modernă; legătura dintre celelalte trei rubrici este evidentă. Secțiunea întâi a cărții întâi, care tratează despre capital, cuprinde următoarele capitole: 1) marfa; 2) banii, sau circulația simplă; 3) capitalul în general. Primele două capitole alcătuiesc conținutul volumului de față. Întregul material se află în fața mea sub forma unor monografii, scrise cu mari întreruperi în diferite perioade pentru propria mea lămurire și nu pentru tipar. Prelucrarea lor într-un tot sistematizat, potrivit planului arătat, va depinde de împrejurările exterioare.

Introducerea generală * pe care o schișasem o las la o parte, deoarece, după o matură chibzuință, am ajuns la convingerea că orice anticipare a unor rezultate care abia trebuie dovedite nu ar putea decât să strice, iar cititorul care va dori în genere să urmărească firul expunerii mele trebuie să se decidă a se ridica de la particular la general. Dar unele indicații cu privire la felul cum au decurs propriile mele studii de economie politică mi se par a fi indicate aici.

Obiectul meu de specialitate a fost dreptul, pe care însă l-am studiat numai ca o disciplină secundară pe lângă filozofie și istorie. În 1842—1843, în calitate de redactor la „Rheinische Zeitung” ²⁰⁴, a trebuit să mă pronunț pentru întâia oară asupra unor așa-numite interese materiale, și aceasta m-a pus într-o situație dificilă. Dezbaterile din Landtagul Renaniei cu privire la furturile de lemne și la sfărâmițarea proprietății funciare, polemica oficială pe care d-l von

* Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 13, București, Editura politică, 1962, p. 657—683. — Nota trad.

Shaper, pe atunci Oberpräsident al Provinciei renane, o angajase cu „Rheinische Zeitung” în problema situației țăranilor din valea Moselei și, în sfârșit, dezbaterile în jurul liberului-schimb și al protecționismului vamal au dat primele imbolduri studiilor mele economice *. Pe de altă parte pe vremea aceea, când dorința sinceră de „a merge înainte” depășea considerabil cunoașterea problemelor, în coloanele lui „Rheinische Zeitung” se făceau auzite ecouri ale socialismului și comunismului francez, cu o slabă coloratură filozofică. M-am pronunțat împotriva acestui diletantism, dar în același timp, într-o controversă avută cu „Allgemeine Zeitung” ²⁰⁵ din Augsburg, am mărturisit sincer că cunoștințele mele de atunci nu-mi îngăduiau să mă încumet a emite vreo părere asupra conținutului propriu-zis al curentelor franceze. Cu atât mai bucuros am profitat de iluzia geranților lui „Rheinische Zeitung”, care sperau că printr-o atitudine mai moderată vor putea obține revocarea sentinței de moarte care fusese pronunțată împotriva ei, pentru a părăsi arena publică și a mă retrace în cabinetul de studiu.

Prima lucrare întreprinsă pentru limpezirea îndoielilor care mă frământau a fost o analiză critică a filozofiei hegeliene a dreptului, lucrare a cărei introducere a apărut ** în „Deutsch-Französische Jahrbücher” ²⁰⁶, publicate în 1844 la Paris. Cercetările mele m-au dus la concluzia că relațiile juridice, ca și formele de stat, nu pot fi înțelese nici din ele însele, nici din așa-numita dezvoltare generală a spiritului omenesc, ci, dimpotrivă, ele își au rădăcinile în relațiile de trai materiale, a căror totalitate Hegel o cuprinde, după exemplul autorilor englezi și francezi din secolul al XVIII-lea, sub denumirea de „societate civilă”, și că deci anatomia societății civile trebuie căutată în economia politică. Studiul acesteia din urmă, pe care l-am început la Paris, a fost continuat apoi la Bruxelles, unde mă mutasem în urma unui ordin de expulzare al d-lui Guizot. Rezultatul general la care am ajuns și care, odată obținut, a slujit de fir călăuzitor în studiile mele ulterioare poate fi formulat pe scurt în felul următor. **În producția socială a vieții lor, oamenii intră în relații determinate, necesare, independente de voința lor — relații de producție —, care corespund unei trepte de dezvoltare determinate a forțelor lor de producție materiale. Totalitatea acestor relații de producție constituie structura economică a societății, baza reală pe care se înalță o suprastructură juridică și politică și careia îi corespund forme determinate ale conștiinței sociale. Modul de producție a vieții materiale determină în genere procesul vieții so-**

* Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 1, București, Editura politică, 1960, ed. a II-a, p. 121—165 și 191—223. — Nota trad.

** Op. cit., p. 413—428.

cială, politice și spirituale. Nu conștiința oamenilor le determină existența, ci, dimpotrivă, existența lor socială le determină conștiința. Pe o anumită treaptă a dezvoltării lor, forțele de producție materiale ale societății intră în contradicție cu relațiile de producție existente, sau, ceea ce nu este decît expresia juridică a acestora din urmă, cu relațiile de proprietate în cadrul cărora ele s-au dezvoltat pînă atunci. Din forme ale dezvoltării forțelor de producție, aceste relații se transformă în cătușe ale lor. Atunci începe o epocă de revoluție socială. O dată cu schimbarea bazei economice are loc, mai încet sau mai repede, o revoluționare a întregii uriașe suprastructuri. Atunci cînd cercetăm asemenea revoluționări, trebuie să facem întotdeauna o deosebire între revoluționarea materială a condițiilor economice de producție, care poate fi constatată cu precizie științifică și formele juridice, politice, religioase, artistice sau filozofice, într-un cuvînt formele ideologice, în care oamenii devin conștienți de acest conflict și-l rezolvă prin luptă. După cum un individ oarecare nu poate fi judecat după ceea ce gîndește despre sine, tot astfel o asemenea epocă de revoluție nu poate fi judecată prin prisma conștiinței sale. Dimpotrivă, această conștiință trebuie explicată prin contradicțiile vieții materiale, prin conflictul existent între forțele de producție sociale și relațiile de producție. O formațiune socială nu pierie niciodată înainte de a se fi dezvoltat toate forțele de producție, pentru care ea oferă suficient cîmp liber, și noi relații de producție, superioare, nu apar niciodată înainte ca în sinul vechii societăți să se fi coapt condițiile materiale ale existenței lor. De aceea omenirea își pune întotdeauna numai sarcini pe care le poate rezolva, căci la o examinare mai aprofundată se va constata întotdeauna că sarcina însăși se naște numai atunci cînd condițiile materiale ale rezolvării ei există deja sau, cel puțin, sînt în proces de devenire. În linii generale, modurile de producție asiatic, antic, feudal și burghez-modern reprezentau respectiv epoci de progres ale formațiunii economice a societății. Relațiile de producție burgheze reprezintă ultima formă antagonistă a procesului de producție social, antagonistă nu în sensul unui antagonism individual, ci al unui antagonism care ia naștere din condițiile sociale de trai ale indivizilor; dar forțele de producție care se dezvoltă în sinul societății burgheze creează totodată condițiile materiale ale rezolvării acestui antagonism. De aceea cu formațiunea socială burgheză se încheie preistoria societății omenești.

Friedrich Engels, cu care de la publicarea genialei sale schițe a unei critici a categoriilor economice * (în „Deutsch-Französische

* Vezi K. Marx și
1960, ed. a II-a, p. 544—572. — *Nota trad.*

Jahrbücher“) am întreținut în scris un neînterupt schimb de idei, ajunsesse pe altă cale (vezi lucrarea sa „Situția clasei muncitoare din Anglia“ *) la același rezultat ca și mine, iar atunci cînd în primăvara anului 1845 și dînsul se stabili la Bruxelles, am hotărît să elaborăm împreună concepția noastră în opoziție cu concepția ideologică a filozofiei germane, adică de fapt să ne răfuim cu conștiința noastră filozofică anterioară. Această hotărîre a fost realizată sub forma unei critici a filozofiei posthegeliene. Manuscrisul **, cuprinzînd două volume groase în octavo, ajunsesse de mult în Westfalia, unde urma să fie editat, cînd am fost încunoștințați că împrejurările schimbate nu mai permiteau tipărirea lui. Am abandonat acest manuscris criticii rozătoare a șoarecilor, cu atît mai mult cu cît scopul nostru principal — acela de a ne lămuri noi înșine — fusese atins. Din lucrările răzlețe în care am înfățișat în acea vreme publicului, sub un aspect sau altul concepțiile noastre, menționez numai „Manifestul Partidului Comunist“ ¹⁾, scris împreună cu Engels, și „Discurs asupra liber-schimbismului“ ***, publicat de mine. Punctele hotărîtoare ale concepției noastre au fost formulate pentru prima oară în mod științific, deși doar într-o formă polemică, în lucrarea mea „Mizeria filozofiei“ ****, publicată în 1847 și îndreptată împotriva lui Proudhon. Tipărirea unei lucrări despre „Munca salariată“ ²⁾, scrisă în limba germană, în care adunasem prelegerile ținute de mine asupra acestui subiect la Asociația muncitorilor germani din Bruxelles, a fost întreruptă de revoluția din februarie și de îndepărtarea mea samavolnică din Belgia ca urmare a acesteia.

Editarea lui „Neue Rheinische Zeitung“ în 1848—1849 și evenimentele care au urmat după aceea au întrerupt studiile mele economice pe care le-am putut relua abia în 1850, la Londra. Imensul material cu privire la istoria economiei politice adunat la British Museum, faptul că Londra oferă un bun centru de observație pentru studierea societății burgheze și, în sfîrșit, noua etapă de dezvoltare în care aceasta din urmă părea să intre o dată cu descoperirea auru-

¹⁾ Vezi volumul de față, p. 5—42. — *Nota red.*

²⁾ Vezi volumul de față, p. 47—81. — *Nota red.*

* Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 2, București, Editura politică, 1962, ed. a II-a, p. 239—533. — *Nota trad.*

** Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 3, București, Editura politică, 1962, ed. a II-a, p. 9—575. — *Nota trad.*

*** Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 4, București, Editura politică, 1963, ed. a II-a, p. 447—460. — *Nota trad.*

**** Op. cit., p. 65—179.

lui californian și australian, toate acestea m-au determinat să reiau de la capăt studierea acestui obiect și să prelucrez în mod critic noul material. Aceste studii duceau, în parte de la sine, la probleme în aparență complet străine de subiect, dar asupra cărora a trebuit să mă opresc vreme mai mult sau mai puțin îndelungată. Dar timpul de care dispuneam mi-a fost scurtat în special de nevoia imperioasă de a-mi agonisi pâinea. Colaborarea mea de 8 ani la „New York Daily Tribune”²⁰⁷, primul ziar anglo-american, a făcut să fie necesare întreruperi frecvente în studiile mele (dat fiind că corespondențe de ziar propriu-zise nu scriu decât în mod excepțional). Articolele în legătură cu evenimentele economice mai însemnate din Anglia și de pe continent au alcătuit însă o parte atât de considerabilă a muncii mele pentru ziar, încât am fost nevoit să mă familiarizez cu amănunte practice care se află în afara științei economiei politice propriu-zise.

Aceste sumare însemnări despre mersul studiilor mele în domeniul economiei politice nu au alt scop decât să arate că concepțiile mele, indiferent de felul cum vor fi judecate și oricât de puțin s-ar împăca cu prejudecățile egoiste ale claselor stăpânitoare, constituie rezultatul unor studii îndelungate și conștiințioase. Or, la porțile științei, ca și la porțile infernului, trebuie înscrisă cerința :

Qui si convien lasciare ogni sospetto ;
Ogni viltà convien che qui sia morta *.

Karl Marx

Londra, ianuarie 1859

Se tipărește după K. Marx
și F. Engels, Opere, vol. 13,
București, Editura politică,
1962, p. 7—11

* Se citește aici să stingi orice prepus
Și-oricare spaimă moartă-aici să fie.

(Dante : „Divina Comedie”, traducere de George Coșbuc). — Nota trad.

FRIEDRICH ENGELS

Karl Marx, „Contribuții la critica economiei politice”

Partea I, Berlin, Franz Duncker, 1859

I

[„Das Volk”²⁰⁸ nr. 14
din 6 august 1859]

Germanii au dovedit de mult că în toate domeniile științei nu sînt mai prejos decât celelalte națiuni civilizate, iar în majoritatea acestor domenii le sînt chiar superiori. Numai o știință, economia politică, nu număra printre corifeii ei nici un nume german. Cauza este foarte limpede. Economia politică este analiza teoretică a societății burgheze moderne și presupune, așadar, existența unor relații burgheze dezvoltate, relații care de pe vremea războaielor reformei religioase și a războiului țărănesc, și mai ales după războiul de treizeci de ani, nu s-au putut ivi în Germania secole de-a rîndul. Dezlipirea Olandei de imperiu²⁰⁹ a îndepărtat Germania de comerțul mondial și a redus din capul locului dezvoltarea ei industrială la proporții infime ; și în timp ce germanii se refăceau atât de anevoios și atât de încet de pe urma pustiirilor pricinuite de războaiele civile, în timp ce își iroseau întreaga lor energie civică, care nu fusese niciodată prea mare, într-o luptă steapă împotriva barierelor vamale și a stupidelor regulamente comerciale, pe care fiecare prinț și fiecare baronaș al imperiului le impunea industriei supușilor săi, în timp ce orașele imperiului decădeau din cauza stînjitoarelor reglementări de breaslă și a semetiei patriciene, — în acest timp, Olanda, Anglia și Franța cucereau locurile de frunte în comerțul mondial, întemeiau o colonie după alta și dezvoltau industria manufacturieră, ducînd-o la cea mai înaltă înflorire, pînă cînd, în cele din urmă, datorită aburului, care a pus în valoare zăcămintele de cărbuni și de fier ale Angliei, aceasta din urmă a ajuns în fruntea dezvoltării burgheze moderne. Cîtă vreme însă mai trebuia dusă lupta împotriva rămășițelor medievale ridicol de